

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe $\frac{1}{2}$ an, 30 Lei pe $\frac{1}{4}$ de an.

Pentru tărani, preoşi, învăţători, mici meseriaşi şi mici negustori: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” 90 Lei pe an, 45 Lei pe jumătate de an. — Se pot abonă şi deosebit: „Libertatea” singură 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an; „Foaia Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an.

Pentru Iugoslavia şi Cehoslovacia 150 Lei pe an. — Pentru America 200 Lei (1 dollar) pe an, trimişi prin cec de bancă foli la Orăştie.

Redacţia în Orăştie (Trans.) | Foaie pentru popor. | Director: Pr. IOAN MOYA | Apare în fiecare Joi | Administraţia în Orăştie Trans.)

Şcoalele de Meserii din Regat, trec şi pe la noi.

Spre luare aminte a ţăranilor din ţinuturile alipite.

În vechiul Regat aproape fiecare oraş mai de seamă are o Şcoală de Meserii, cu 2—3 ori şi mai multe Ateliere. Fiecare „atelier” e o şcoală, unul Şcoală de tâmplărie (măşărit), altul de croitorie, de ferărie, de rotărie, de pălărier, de cojocărie, — sau altă meserie ce se caută în partea locului. Şi sunt şcoli bune, cu Ateliere (lucrătoare, „miheluri”) bine înzestrate cu uneltele de lipsă, şi cu maşinării, — aşa că se lucrează în acele ateliere după cele mai înaintate cerinţe şi descoperiri ale ştiinţei acestor meserii.

La noi în Ardeal, Bănat şi Crişana, — ca şi în Basarabia şi Bucovina, unde guvernele străine de mai nainte nu se îngrijau de aşa ceva, — nu avem şcoli de acest fel, decât prea puţine. Stăpânirea românească a înfiinţat şi pe la noi câteva (pe lângă puţinele găsite aci).

Avem bucuria a vesti, că în toamna de faţă, se înfiinţează o astfel de Şcoală şi în oraşul nostru Orăştie.

„Şcoala infer. de Meserii din Orăştie” e plănuită cu trei ateliere (a învăţa trei meserii), anume tâmplăria (măşăritul), fierăria şi rotăritul.

Fiecare despărţământ se înfiinţează îndată ce are cel puţin 10 elevi înscrişi. Deocamdată se va deschide secţia (despărţământul), de tâmplărie, şi pentru înscriere la el, se publică de Direcţia Şcolii Invitarea de mai jos.

Pentru ca părinţii cu copii potrivii, să ştie ce e această şcoală şi ce folos au copiii lor daţi la ea, — arătăm următoarele:

Şcoala durează 5 ani. Înaintea de amlaz băieţii sunt în şcoală, unde învaţă din carte şi după desemn ce se ţine de meseria lor; dar primesc şi învăţătură în afară de meserie, de pildă lecţii de limbă română, de socoteli mai înaintate, de geografie (cunoaşterea ţărilor şi a tot pământului), şi altele, aşa că atunci, când ies din şcoală, să albă şi o cultură (învăţătură) frumoasă, ca să poată sta în rândul măestrilor luminaţi, cu carte, cu oarecare ştiinţă.

După masă apoi, elevii trec în ateliere (salele de lucru) şi lucrează acolo la obiecte (lucruri) din meseria lor, mobile dacă-s la măşărit, lucruri de fer dacă-s la ferărit, şi aşa mai departe. În felul acesta ei primesc o creştere de măestri cu adevărat îngrijită şi se fac din ei măestri buni.

Dacă au terminat Şcoala asta, pot trece ei ca Maestri-Instructori (învăţători) la astfel de Şcoli.

Când e să-şi facă armata, sunt puşi în rând cu „voluntarii”, adică cu tinerii cari, pentru şcoala ce o au, slujesc numai un an, în loc de 2 ori 3 ani, şi dacă pot da examenul cerut, trec în şirul ofiţerilor de rezervă.

Care va să zică, elevii acestor şcoli se bucură de deosebită luare aminte din partea statului.

— Aci în Orăştie se va înfiinţa pentru ei o cantină, unde să li-se dea masa de amiaz gratuit. De la 1 Ianuarie încolo, se pun în bugetul statului 15 burse (stipendii) de câte 3600 Lei pentru un elev, ca din acelea să li-se poată da mănăcară de amiaz gratuit.

— Mai au sprijinul acela, că: Din preţul tuturor lucrurilor ce se prăgătesc în atelierul lor, 10% (zece la sută) se pune deoparte, şi se împarte între învăţătorii şcolii şi între elevi. Aşa că, pe când ei îşi termină şcoala, au cruţată o sumă frumoasă de bani, cu care să se ajute la deschiderea Atelierului lor propriu. — Şi altele sunt foloasele acestei şcoli.

De cele de mai sus, ori-ce părinte care vrea, întâi fericirea fiului său, dându-i o meserie bună şi pregătindu-l bine pentru ea, apoi vrea cucerirea acestor izvoare de bogăţie, ce sunt meseriile, din mâinile streinilor cari azi sunt aproape singurii lor stăpâni, şi prin asta vrea să ajute neamului său la cucerirea oraşelor, — acela să-şi dea copilul la aceste Şcoli de Meserii ale Statului, oriunde s'ar afla ele în ţară.

Fac prin asta bine copiii lor, — că azi meseriaşul trăeşte foarte bine, şi vor trăi bine zeci şi zeci

de ani, căci noul Stat Român, trebuie să-l sprijinească cu toate puterile, şi la oraşe şi la sate, — şi face bine neamului său, ajutându-l a-şi cuceri locul ce li-se cuvine în viaţa statului!

*
Daţi ce aveţi mai bun
acestor şcoli.

Mulţi din oamenii noştri îşi ameninţă pe copiii cari nu prea învaţă carte: „Dacă nu înveţi, te bag ucenic!” arătând prin asta, că la ucenicie oamenii noştri trimit numai pe copiii cei mai slabi, pe cel bătuşi la cap.

Asta e foarte greşit!

La meserie, ca şi în negoş, tu stai în faţă, te iei la întrecere (concurenţă) cu meseriaşii şi negustorii celorlalte neamuri, cari au trăit rânduri de vieţi în deprinderea meseriilor şi a negoşului, şi le ştiu toate tainele şi toate chibuşurile. Meşterul sau negustorul vechiu, când vede că lângă el s'a aşezat unul nou, tiner şi nepăşit, neprobat în lupta vieţii, lute îşi face planul său de a-l înlătura pe acela de pe aici. El îşi pune în lucrare toată isteţimea lui de vechiu meseriaş şi negustor, şi tu cel nou, om să fii să nu cazî în acea luptă mută, ce se dă împotriva ta!

Ca să fii în stare a duce cu izbândă, cu biruinţă, acea luptă, nu trebuie să fii acela care în şcoală era coada, ci să fii chiar dintre cei mai isteţi pe care şcoala i-a avut!

De aceea sfatul nostru e: Daţi-vă, părinţi români, cât mai mulţi copii la Şcoalele de Meserii ale Statului, dar daţi acolo pe cei mai buni, pe cei mai deştepti copii ai voştri, nu pe cei mai slabi! Şi veţi vedea că acei copii vă vor binecuvânta mai bine decât dacă li dădeaţi mai departe la şcoală, unde să ducă o viaţă de lipsuri şi ispite, din care să iasă oameni mai puţin de folos vieţii, decât măestrii cei de frunte şi luminaţi, ce i dau aceste şcoli!

Guvernul se clatină?

Ziarul „Indreptarea” (al dlui general Averescu) spune că neînţelegerile între membrii guvernului, sunt foarte mari decând cu descoperirea tâlhăriei cu paşapoartele. Generalul Văitoianu vrea să arate că dacă la Interne s'au făcut de ai săi, mişelii cu paşapoartele apoi la Căile Ferate s'au făcut la fel de mari sub Tancred Constantinescu! Brătianu nu ştie acum cum să mai împace cele două tabere ce stau gata a-şi trage una de pe alta foaia până jos, spre a se vedea de toată lumea câtă uricune e şi la

celalalt, nu numai la el..

Mal nou „Indreptarea” ţine a şti, că ministrul Constantinescu şi-a înaintat abdicarea din ministeriu (cererea de retragere), — ceea-ce ar însemna că se poate ca guvernul să cadă. Dar ziarele liberele spun că nu e vorbă vre-o schimbare de guvern.

Glas desnădăjduit venit la noi din Cuba!

Pe când în toată ţara e ferbere şi scârbă mare pentru tâlhăria domnească cea cu paşapoartele cari au dus la nenoroc pe cei 59 de tărani români, cărora li s'a înfundat drumul în Elveţia, — soseşte la redacţia „Libertăţii” următoarea scrisoare desnădăjduită dela 6 Români împinşi de nenorocul lor pe drumul pribegiei şi cari azi rătăesc muritori de foame pe inzulă Cuba, — din jos de Statele-Unite ale Americel. Spre America voiau şi ei să meargă şi au ajuns până la Cuba, dar mai departe n'au fost primiţi. Şi acum nu mai pot merge nici nainte, nici napoi. Acolo n'au cu ce trăi, acasă n'au cu ce veni!..

Iată mişcătoarea lor scrisoare scrisă în 10 Octobrie şi sosită la noi în 1 Novembre:

Inzulă Cuba, capitala Havana.

la 10 Octobrie 1924.

D-le părinte şi redactor,

O ceată de Români jos subscrişi, am fost înşelaţi de tâlharul de Jidan Mişu Maier, spunând că e în legătură cu Prefectura Poliţiei Bucureşti, — în următorul chip:

Ne-a minţit că ne face paşapoarte cu cari putem merge în Canada, pentru suma de 20.000 Lei. Ne-a făcut paşapoartele pentru streinătate, şi hoşul spunea că vine cu noi în Belgia unde vom primi „viza” (slobozenia de intrare) pentru Canada. Dar când am ajuns în Franţa, jidanul a pierit dintre noi, cu suma de 400.000 Lei ce i-am dat-o noi 20 de persoane.

Am rămas singuri şi nu mai ştiam ce ce să ne facem? Să mergem acasă ori înainte? Făcusem o datorie cam de 100.000 de Lei unul, cu drumul şi cu alte cheltueli ce ni-le făcea mereu hoşul de Jidan. După mai multe zile de îndoeli, ne-am hotărît să plecăm la Cuba (lângă America). Acum vedem că era mult mai bine dacă ne întorceam în ţară, că nu sufeream aşa de multe. Că dacă am ajuns aici în inzulă aceasta blăstămată, am văzut ce rău am făcut: lucru e foarte greu de căpătat între Negrii de aici, cari sunt aproape canibali (aproape mănăcatori de oameni, cari adică urăsc grozav pe

albil ce vin să le lăse lucrul din năinte!), — și e aici o căldură ce ne omoară.

Acum suntem siliți a porți de foame pe drumuri, neavând nici un ajutor din nici o parte!

Un număr de Români veniți aici ca emigranți (întrați din alte țări) au și trecut la cele vecinice, în cea mai mare mizerie (sărăcie, lipsă), plângându-și cu amar pe ai lor, pe părinți, fii, soți, pe cari nu-i mai pot vedea!

Iar noi, cei rămași încă în viață până acum, scriem în „Libertatea”, rugându-vă foarte mult, să puneți la gazetă cele pătimate de noi, — doar se aude undeva glasul nostru de strigare și de desnaștere!

Răspândiți în toate unghiurile țării strigarea noastră, la mici și mari, ca: să se ferească de cursa ce li o întinde lepra jidănească, care ne sughe sângele.

Și rugăm să scrieți doar ajunge și la urechile guvernului român, întrebarea noastră, ca: pentru ce toate țările din Europa, au aici câte un om, care e trimisul țării și la care emigrații (cel plecați din țară) pot afla îndrumările și ajutorul de lipsă, — numai a noastră Românie mare, nu are omul său aici la care să ne putem întoarce cu năcazurile noastre! Destul de trist. Am luptat pentru țară și am sărăcit prin război și acum am luat drumul pribegiei ca să ajungem iar la ce am fost înainte de război, dar iată, duși de Jidan, am ajuns și mai rău! Să dea Guvernul îndrumare dlui trimis al țării Bibescu din Statele Unite, să aibe grijă de noi și să ne ajute în nevoia noastră. Alăturat vă trimitem fotografia (chipul) celor 6 Români cari umblăm azi pe strade (ulți) întrebând mereu de lucru, fie și macar și numai pentru mănăcare, și nici așa nu căpătăm!.

Dumitru Muntean și soții.

Am tipărit această scrisoare dureroasă, care ne arată ce rău mare își fac loruși acei frați țărani ai noștri, cari neascultând de sfaturile noastre, cari mereu am spus și prin foaie, și cu graiul, celor ce ne-au cerut sfat, ca: să nu plece din țară, că azi și România e o Americă unde se caută lucrătorul și se plătește bine munca! Iaca ce pătesc sărmanii noștri frați cari și-au plecat urechea la șoapta Jidanului, care le-a spus așa minciuni grezave, încât sărmani s'au băgat în datorii de peste o sută de mii de lei, — și astăzi sunt cei mai de plâns oameni din satul lor.

Scrisoarea de mai sus arată căți pot fi încă Românii nenorociți prin fabrica de pașapoarte mincinoase ce sa făceau pe căi păcătoase prin ministerul de interne din București, — în ale căui unghere tainice Jidanii știau întra mai ușor, decât Românii cari ceresu pașapoartele.

Rugăm foile românești din America, să lăse știrea de acest strigăt după ajutor al Românilor din Cuba și să atragă luarea amine a dlui ministru Bibescu dela Washington, să trimită pe cineva să dea de ei și să le vie într'ajutor.

Adresa lor, durete, nu o știm nici noi, căci scriitorul, deși spune că „noi cel subcriș”, la sfârșitul scrisorii, în grabă și tulburarea sa sufletească, a uitat a-și scrie numele și numai din întâmplare vedempe cartă cu fotografia, că unul din ei, e trimițătorul Dumitru Muntean.

In numărul viitor al „Foil Interesante” publicăm fotografia lor și vom ruga apoi pe cei ce li cunosc, să ne dea adresele lor, ca să ușurăm prin asta aflarea lor de către Legațiunea română din America.

Din viața Partidelor.

Partidul Naționalist al Poporului (Iorga-Argetoianu) a avut Duminecă mare adunare la București. I-au venit membri din felurite părți ale țării.

In ziarului dlui Iorga „Neamul Românesc” numărul din prezina adunării, vedem publicat Apelul (chemarea) capilor Jidovimei din București: Finkelstein, Alpern și Bayer, către Evreii din capitală, să vie cu toții la adunarea dlui Iorga și Argetoianu, spunând despre d. Iorga că e „omul dreptății” și Argetoianu, „omul ordinii”. Insufletirea aceasta a Jidanilor pentru dl Argetoianu, cel cu Schuller într'un buzunar și cu alți Jidani în altele, o înțelegem, dar insufletirea lor acum și pentru dl Iorga, începe să ne pună pe gânduri. Vom urmări ce s'a spus despre el în adunare, — la care Argetoianu s'a făcut bolnav și n'a mers.

— Partidul averescan pregătește și el o adunare nouă la București.

— Partidul Național a ținut două adunări nouă în vechiul Regat pentru a se organiza acolo și una la Blaj. Se pare însă, că o ruptură se va face în acest partid. Dl Maniu n'a primit cererea celor 28 fruntași adunați la Sibiu, ca să se încredințe conducerea partidului unui Directorat de 3 inși. Și de aceea se spune că dl Goldiș, urmat de un număr însemnat de membri, se vor desfăce de partid.

— Partidul țărănesc, dovedit a fi pe drumurile păcătoase spre bolșevism și comunism, prin Dr. Lupu și Stere, cari în legături cu bolșevicii dela Moscova, — e pe cale de spargere. Țăranii cumlinți îl părăsesc, ca și cărturarii cinstiți ai satelor.

Pe aiurea și pe la noi.

Dacă undeva Jidanii au fost lăsați să între sub pielea poporului stăpânitor în țară, — apoi asta a fost în Ungaria. Aci Evreii erau băgați de Unguri în sân și lăsați să-și joace liber jocul lor, după plac. Totuși mulțamul ce-l avură Ungurii după această purtare a lor față de Evrei, — să nu-l mai dea Dzeu nimănui. Dupăce țara ungerască căzu în genunchi, înfrântă de războiul nenorocit, Jidanii se cocoșară în capul ei și văzurăm minunea că nici o foale patriotică maghiară nu mai fu suferită în Budapesta, ci acelea trebuiră să se refugieze în Viena, până ce veni armata românească la Pestal. Aceasta, armata, dete voe foilor maghiare a se întoarce de nou acasă, după o pribegie de mai multe luni de zile! Și de atunci apar acasă. Dar urmarea a fost, deslănțuirea între Unguri, a unei uri ca ne-alta, împotriva nemulțămitorilor Jidanii! Și acea ură clocote încă și azi în pepturile greu jigniților maghiari... Dovadă și felul cum o spun asta patrioții unguri azi. Un fost prefect, vorbind de curând în o adunare politică la Seghedin, a împospătat,

printre altele, vorbelé înțeleptului lor Széchenyi care a spus o încă pe la 1848: „Noi (ungurii) am liberat pe Jidani din starea lor de jos, dar pe noi cine ne va libera de sub înrăurirea lor?”

Apoi a adaus dela sine: „Da, suntem antisemiți (împotriva Jdanilor), și credem că prin scăparea de Evrei, vom putea să ne facem o Ungarie nouă!”

Așa crede ungurul azi. Cu cât mai vartos noi din România, tre-

bue să avem acest crez și să lucrăm să ajungem a avea o Românie nouă cu adevărat!

— In Bavaria, unde mișcarea împotriva Evreilor e foarte viată și puternică, — s'a primit în vara asta o hotărîre a sfatului țării, care spune că: „Evreii nu au drept a-și schimba numele!”, — nu mai au drept a-și lua nume creștine, ca să înșele lumea sub numele cel nou, creștinesc.

Marea nedreptate dela Iași.

Patru studenți universitari din cei foști închiși la Văcărești, aruncați iar în temnișă, acum în cap de iarnă, fără nici o vină, numai pentru credința lor tare și cuvântul bărbătesc, îndreptat împotriva stricăciunii din țară! — Ziarul naționalist creștin „Unitatea” a dlui A. C. Cuza, oprit de-a mai apare. Profesorul A. C. Cuza dela Universitatea din Iași, scos de guvern din slujba sa de profesor. — Sau: Din volnicie 'n volnicie!

In ura sa față de mișcarea națională creștină a tinerimii universitare, ministrul Mărzescu nu știe ce să mai întreprindă, pentru a speria pe tineri, și a sufoca mișcarea lor.

Măsurile ce a luat mai nou la Iași, sunt de-adreptul revoltătoare!

Acest om al legii, Ministrul „dreptății” (Justiției), adevărat cel care ar fi să fie cel mai înalt apărător al legii și al dreptății, — calcă în picioare legile, pe a căror păzire a jurat în fața Regelui când a fost investimantat cu putere de Ministru, — le calcă fără nici o remușcare, fără nici o teamă de Dzeu!

Să luăm cele mai noi volnicii pe rând:

Cei 4 studenți închiși.

Îndată ce Cornel Zelea Codreanu a împușcat pe Manciuc, care nu era numai Polițaiul Iașului, ci un prețios stâlp de partid al „Liberalilor” în acel oraș, s'a dat ordin (poruncă) să fie arestați toți soții lui de păreri, foști închiși cu el la Văcărești. Au fost arestați în Iași studenții Ilie Gârneață și Radu Mironovici; iar I. I. Moța, a fost arestat în Dorohoi unde se afla în drum spre Bucovina în propagandă culturală studențească, și Tudose Popescu, în teatrul din Cernăuți! Pe Cornel Georgescu nu l'au aflat încă, dar e dat ordin și împotriva lui.

De ce l'a arestat pe acești tineri iară? Făptașul Cornel Codreanu, a spus că nimenea n'a știut nimic de planul său de a împușca pe Manciuc. Cei 4 tineri, au răspuns la întrebarea judecătorului de instrucție (de cercetare) că n'au știut nimic de planul lui Codreanu, care nu s'a sfătuit cu ei asupra acestui gând al său.

Cu asta lucrul era, din punct de vedere al Legii, încheiat. Dar judele cercetător nu s'a oprit aci, ci l'a întrebat:

— Dar ce părere vă dați asupra faptei colegului dvoastre?

— Dacă i vorba de părerea noastră, apoi — Codreanu a avut toată dreptatea a se răzbuna pe Manciuc, după bătăla sălbatecă ce a mânca'to dela el. Ori-care din noi tot așa făcea... — au răspuns ei.

Pe temeiul acestor vorbe, spuse de toți aproape la fel, — judele a hotărît că el trebuie să fie ținut la arest, ca preamăritori ai crimei lui Codreanu.

Și l'a trimis în judecata tribunalului, care să hotărască el, dacă acești tineri trebuiesc ținut și ei în arest, ori nu.

Sâmbătă după masă, tribunalul a luat lucrul în cercetare. Cel 4 tineri: Tudose Popescu, Gârneață, Moța și Mironovici, au fost duși între baionete la sfatul judecătoresc. Doi inimoși advocați tineri din Iași, dnii Nelu Ionescu și Camil P. Gărcineanu, i-au apărat. Dar tribunalul a hotărît: Îi ținem în arest. S'a făcut apel la Curtea de Apel. Zilele astea își spune și aceea cuvântul, care, după toate semnele, va fi ca și al tribunalului.

Și așa cei 4 tineri stau în fața neplăcerii, de a petrece o nouă iarnă între zidurile florobase ale temniței „Galata” de lângă Iași. Al cincelea coleg al lor, d. Georgescu, o să-i urmeze în curând...

Toată lumea a rămas adânc ulmită, aflând de noua arestare, așa pe povești (venite dela Jidani sau jidaniși), a celor 4 tineri universitari cari au doar păcatul de a nu ști sta cap plecat înaintea dlui Mărzescu și a slujilor lui.

Dar atunci de ce nu arestează pe studenții din Cluj, cari în adunare publică ținută a doua zi după omor, în piața Clujului, au spus că sunt una cu Codreanu? de ce nu pe celalalți studenți creștini din Iași cari au declarat la fel?

Ba, dacă l trage lumea de limbă, cum l-al tras pe acela, vei primi același răspuns dela zecl de mii de Români din țară! De ce arestezi dar numai pe cei patru studenți foști la Văcărești?

O „vină” nouă.

Dupa ce nici o vină nu le-au putut afla, — vine gazeta guvernului „Viitorul” și le iscodește el una. Ci-că înainte cu o lună de zile (așadar prin Septembrie cândva) un student ce era pe atunci arestat la Văcărești, a voit să spună ceva procurorului din București, ceea ce de-l spunea, se împiedeca omorului dela Iași. Dar slujbașul închisorii la care studentul s'a înștiințat, nu l'a trimis la procuror, n'a luat în serios vorba lui. Cine-o fi acel „student”, nu se spune.

Dar vădit lucru, că e o punere la cale, pentru a arunca un vâl de bănueli asupra tinerilor, și a da un fir de razim tribunalului să-i țină pe toți închiși, cine știe cât, până se fac „cercetările” asupra poveștii cu „studentul” acela.

Dacă judecătorii ar fi cu adevărat oameni drepți, ei ar trebui să fie foarte neîncredători cu ce li-se spun în ascuns rău despre acești tineri, — doar crezi că Jidanii și stălpil lor, nu vor căuta până și

„mărturii“ mincinoase, numai ca să facă rău acestor tineri luptători și să-l piarză pe ei?

Studentul Leonida Vlad, care în acel timp era închis la Văcărești cu Ionel Moța, întrebând de noi, dacă în Septembrie mai era acolo închis afară de ei un student, ne spune că nu era!

Prin urmare povestea cu „studentul“ „Viitorului“ e o scornitură de nimic, cu gândul a îngreuna soarta studenților arestați, — sau apoi arată că guvernul a avut un nou Vernichescu trimis în arest ca rob de răd, pe când ei era un student, care să spioneze acolo. Că dacă nu, de ce nu-i spune numele? Dar se va ilmpezi el lucru acesta.

Cine-s arestații de nou?

În vederea faptului trist, că pe acești tineri iarna îl va prinde iar în închisoare, — trebuie să spunem bunilor noștri cetitori întregul adevăr asupra lor. Iată-i:

Trei din cei patru tineri, sunt băieți ori săraci de tot, ori având ajutoare foarte slăbuțe dela părinții lor:

Ilie Gârneață e fiu al unei văduve cu 8 copii, dintre cari doar el ajunsese a avea, ca student, o slujbă din care mai putea ajuta și pe mama sa. Ceilalți o duc greu la școlile pe la cari sunt împărțiți, iar sârmana lor mamă mai greu ca toți. Totuși, această stare de mizerie a familiei, nu-l poate îndupleca pe fiul mai mare „a se astâmpăra“ când crede că lupta pentru neam îl cere și pe el. Se duce, fără să se uite înapoi la ochii înlăcramați a celor dragi ai săi... Și stă cu fruntea sus, dârz, ca un apostol, în fața celor ce ar vrea să-l sparie a mai sări în apărarea drepturilor neamului său!

Tudose Popescu e studentul la facultatea teologică din Cernăuți. Fiu de preot cu stare materială prea modestă. E așa de îndreptățit dorința lui și a familiei, de a termina odată cu școala și a ajunge la slujba sa, — dar când îl cheamă datorința de apărător al năzuțelor celor drepte ale neamului său, clericului din Cernăuți i se luminează fața, i se înalță fruntea, și nu mai e apostolul blândeței evanghelice, ci luptătorul dârz, hotărât, minunat!

Radu Mironovici, un vrednic fiu al Bucovinei, ridicat tot din o familie cu mijloace material restrânse, e un suflet bun și pașnic și simpatic, — dar în lupta pentru drepturile neamului, nu cunoaște cruțare de sine, nici frică de luptă sau de suferință, — ci e vrednic frate sufletesc a celor de sus.

Cu câtă tărie își poartă acești volnici crucea suferinței lor, numai cine i a văzut își poate închipui.

Sâmbăta trecută pe la orele 4, după ce judecătorii i au ascultat, i au trimis napoi la arest pe toți patru, cel 3 de sus și Moța.

La treptele tribunalului îi aștepta „automobilul“ temniței, făcut ca o ladă de postă, închis în pereți tari, cu ferestruțe mici cu zăbrele. Sub paza jandarmilor au intrat în automobilul-ladă. Până să pornească motorul, ei, în loc să stea acolo zdrobiți, înfrânți au început a cânta „Imnul Studențesc“:

„Din nepăsare azi să ne trezim!,
Suntem prădați de lifete păgâne,
Și țara cere să o mântuim!“

I-am îmbrățișat și sărutat cu sufletele noastre, toți câți îl auzeam...

Vă cerem ajutor pentru ei!

Cunoscând împrejurările grele în care ei trăiesc și în cari li află iarna, — unii chiar foarte ușor îmbrăcați, de vară, — rugăm pe iubii noștri cetitori cari au inimă pentru suferința eroică a acestor tineri buni, — să le vinim cu toții în ajutor, dându-le ca e cât putem, pentru a le face cu puțință să aibă un trai cât mai omeneșc acolo în temniță și ei lipsiți să aibe din ce-și face o îmbrăcămintă mai caldă. Dacă darurile vor fi mai frumoase se va da o parte din ele pentru ajutoarea văduvei Gârneață și a familiei sale lipsite de sprijinul ei cel bun, de fiul său Ilie, cel cu suflet tare.

Ajutoarele să se trimită la redacția foii noastre, care le va înainta la locul lor. Dar cei ce înțeleg această caldă chemare, să dea acum de grabă!

Ceilalți arestați, lăsați liberi.

Fusese arestat Ion Zelea Codreanu, tatăl lui Corneliu Codreanu, și sora acestuia, d. soara Iridenta Codreanu, apoi dl Sadoveanu proprietarul tipografiei care a tipărit ziarul studențesc „Cuvântul Iașului“ și „Unirea“ dlui Cuza, ba și un tipograf și un bălat ce a vândut aceste foi pe uliți și încă vre-o 6 studenți. Pe aceștia însă pe toți tribunalul i-a scos de sub urmărire și azi sunt liberi.

„Unirea“ — oprită!

Ziarul dlui prof. A. C. Cuza, „Unirea“, care în numărul său din urmă a arătat pe rând, așa cum s'au întâmplat, toate volnicile lui Manciu, care de care mai păcătoasă! — a fost oprit de a mai apare (de-a se mai tipări).

E o volnicie descreerată. Dl profesor Cuza, discuta cu adânci și bogate cunoștințe, pricina dintre noi și Evrei, — dar discuta ca om de știință, fără a atâșa la fapte împotriva Evreilor. A oprit acest ziar, e o volnicie care copere de despreț pe făptuitorii ei.

Cuza — înlăturat?

Se zvonea prin Iași, că, după votul sfatului profesorilor universitari, din cari 3 din 4 părți nu le place de colegul lor Cuza, pentru că prea e crud în spunerea adevărilor despre stările din țară, ca și din Universitate, — va fi scos din slujba de profesor. E vorbă să facă la fel cu profesorul Dr. Șumuleanu dela Iași, un luminat naționalist, și Dr. Paulescu dela București suflet la fel de mare în iubirea de neam, și cu profesorul Dr. Hațeganu dela Cluj. — Să vedem dacă guvernul e în stare a da mișcării naționale și aceste lovituri, — care și prin acelea, numai se va întări și nici decât nu va slăbi!

Cum îi hrănesc?

Celor 4 tineri nou arestați, li-se dă voie să li-se ducă hrane de binevoitorii lor, — ca să nu fie siliți a mânca mâncarea robilor, val de ea.

Dar lui Corneliu Zelea Codreanu, nu i-se dă mâncarea ce i-o trimite familia. Și doar legea îl dă drept a se hrăni pe cheltuiala sa, în timpul cât e nejudecat. Prin urmare și aci prin călcarea de lege se purcede.

Se face lumină.

„Universul“ publică în Nr. de Mercuri 5 Nov., o scrisoare din Iași, prin care însuși judecătorul

care a judecat în ziua împușcării lui Manciu, mărturisește, că Manciu și comisarii săi, s'au purtat foarte obraznici cu Codreanu acolo în fața judecătorului, parcă anume vrând să-l scoată din răbdări, — ceea ce au și reușit. Dăm în numărul viitor spusele judecătorului.

— Comisarii Kross și Hușanu, loviți de gioanțele lui Codreanu, s'au făcut bine. Au ieșit din spitalul evreesc care i a îngrijit...

— La Constanța a fost arestat dl Multiade Cutava, proprietarul gazetei „Strălucitorul“, pentru că a scris un articol, care lauda pe Codreanu pentru pedeapsa aplicată lui Manciu. Și doar pentru ce scrii în gazetă, n'are drept să te aresteze înainte, decât să te dea în judecată, lăsându-te liber până atunci.

În numărul viitor vom arăta și năută foii lor în privința zguduitoarei întâmplări dela Iași. Caci prin glasul folilor se ogîndește viu și sufletul partidelor politice vechi din țară, în pricina cu Evreimea.

Veți vedea, iubii cetitori, în cea oglindă, pe lângă câteva chipuri luminoase, senine, strălucind ca de raze D-zești, — și atâtea mutre acre, respingătoare, păcătoase!

NOUȚĂȚI

Nuntă mare și frumoasă, cum rar a mai văzut Orăștia, — avem Sâmbătă în 8 Novembre, din prilejul căsătoriei iubitelui și popularului Director al Liceului nostru din loc, dl Aron Demian, cu d. soara Mărișara Moga din Căpâlna. Peste-o sută de nuntași vor lua parte, la frumoasa sărbare, la care ca nași vor figura dl Octavian Goga, fost Ministru, cu dna, și dl Octavian Berghazan, primpretor din Sebeșul-săsesc.

Cununie. Dl Dumitru Pardos, compactor, din Deva, și d. soara Sofica Budoiu, din Orăștie, își sărbează cununia în 8 Nov. orele 4 d. a. în biserica gr. or. de aici. Le dorim din inimă toată fericirea.

Fidanțare. D. soara Opreana Doroga din Pricaz și dl Petre Nasta din Orăștie, s'au fidanțat în 27 Octobrie a. c. Dorim tot norocul.

Văcăreștii au „oaspeți înalți“. Nebuna lăcomie după îmbogățire pe nedrept, — cine poate din averea statului, cine nu, din a ori cui!, — a dat pe față Dunărea de păcate de care sunt pline foile azi. Sute de mișei au scăpat, dar unii, mai fără „noroc“, au fost prinși și trimiși la închisoare. „Văcăreștii“, temnița mare a Bucureștilor, are îndeosebi „norocul“ de a găzdui azi „oaspeți înalți“. Iaca numai câțiva: Ionescu Marița, fost până nainte cu o lună: Directorul General al Temnițelor din Țară! Azi e în rândul hoților peste care era pus ca cel mai înalt paznic și le a furat ani de zile mâncarea și focul și toate, spre a se îmbogăți el... Uf, ce ticălos! Apoi: Generalul Văitolanu, mestecat în jaful cu pașapoartele; Livescu, sub-Director general al Teatrelor din țară, care și-a băgat mâinile în averea teatrelor, ca în a sal, Zbârnea, deputat liberal din Basarabia și Căisân, senator liberal basarabean, cari au făcut mari mișeli.

Ce icoană tristă a zilelor ce trăim. Și te mai miri că tineretul de azi, neatins de această putreziciune sufletească, se ridică desnă-

dăduit împotriva răilor și cer în chip răsunător zile mai curate?!

MOARTE. Cu multă părere de rău aflăm despre neașteptata încetare din viață a dlui Stefan Suciu, restauratorul gării Teiuș. Răposatul a fost totdeauna un Român bun și de inimă, sprijinitor al tuturor mișcărilor românești curate. În timpul războiului, s'a retras cu familia în vechiul Regat, suferind cu mulți alții toate mizeriile pribegiei. Lasă după sine o familie românească din cele mai vrednice. D zeu să-l odihnească cu aleșii săi.

— Ilie Pîso, preot gr.-or. în Măgura (plasa Deva) a încetat din viață la 1 Nov. în anul al 67-lea al vieții, deplâns de o numărăoasă și vrednică familie, pe care, deși preot la un sat neînsemnat, s'a silit și a crescut-o în chip vrednic de toată lauda. D-zeu să-l odihnească cu cei buni ai săi.

„Imnul Studențesc“, scris în versuri pline de focul iubirii de neam și a însuflețirii la luptă pentru drepturile neamului nostru în țara lui, de studentul Iustin Ilieșiu, s'a tipărit de „Asociația Studenților Creștini“ din Iași, pe foite osbite, și se vinde cu 1 Leu foaia, „Dintru mărirea Fondului Clădirii Căminului Cultural“ (a Casei Studenților) dela Iași Se găsește pe la Librării creștine. Câteva exemplare se află de vânzare și la „Libertatea“ Orăștie.

Dl Dr. Solomon Ioan, medic de circumscripție în Orăștie, obținând un concediu de studii pe 30 zile, în lipsa sa este înlocuit de dl Dr. Dobo, începând cu 15 Oct. până 15 Noemvrie. (156) 2—3

Dela Școala inf de Meserii.

La „Școala inferioară de Meserii“ nou înființată în Orăștie, — se fac înscrieri de elevi, pentru cursul (anul) I.

Să primesc băieți cari au terminat școala primară și au vârsta de cel puțin 11 ani împliniți.

Cererile de primire trebuie să fie scrise de înșiși tinerii cari cer primirea; să aiaure la cerere certificatul (atestatul) de naștere (de boțez) și cel de vaccinare (că a fost altoit), și cel dela școala ce a făcut. Așa toate se înaintază la: Direcțiunea „Școlii infer. de Meserii“ din Orăștie, — care se află în casele Școlii de ucenici din Strada Romoșelului (lângă pod). Cererile trebuie să fie înaintate până cel mult la 10 Nov. a. c.

Publicând această înștiințare amintim, că în anul acesta se deschide clasa I, în anul viitor vor fi deschise clasa I și II, și așa pe rând până 5 clase.

Ministerul trimite Școlii unelte și instrumentele de lipsă pentru 5 bănci de tâmplărie.

Atelierul va fi așezat în Sala de gimnastică fostă a Liceului reformat.

Îndată ce se va găsi localul de lipsă, se vor deschide și atelierele de fierar și rotar.

Alegerile din Anglia.

În Anglia erau puternice mai ales două partide politice, cel așazis „conservator“ și cel „liberal“, fiecare având bărbați politici foarte însemnați și vrednici.

Alături de aceste partide însă, s'a dezvoltat, în chip firesc, și partidul muncitoresc, fiindcă în An-

gila aproape jumătate din locuitorii sunt muncitorii în nenumăratele ei fabrici și ateliere și în minele (băisăgurile) ei uriașe de cărbuni.

În anul trecut, la începutul lui Decembrie, guvernul conservator (care urmasă celui liberal condus de Lloyd George) deși avea putere destulă în sfatul țării și nu stase la conducere decât un an, — a cerut de nou cuvântul poporului, prin alegeri nouă, pentru că nu se mai înțelegea cu „liberalii” lui Lloyd George asupra unei întrebări politice. Din alegeri au ieșit conservatorii cu 256 de scaune de deputat, liberalii cu 152 și partidul muncitoresc cu 184. Fiindcă în sfatul țării au loc 620 de deputați, nici unul din cele 3 partide nu avea mai mult ca jumătate din scaune și cu ele puterea hotărâtoare.

Și atunci s'a văzut ceva rar în felul lui: cele 2 partide vechi, liberal și conservator, s'au înțeles și au zis: „Hai să lăsăm la putere pe muncitorii, să vedem cum știu ei conduce treburile țării?” Și l'au pofțit pe Mac-Donald la cârmă.

Firește Mac-Donald stătea la conducerea țării numai fiindcă ceilalți l'au lăsat acolo, — dar cu cei 184 deputați, nu avea putere de hotărâre acolo unde sunt în sfat 620 deputați. De aceea el, ca să nu fie trântit de partidele vechi, și-a și îndreptat „politica” lui tot cam după placul acelor partide, cunoscute ca înțelepte și patriotice.

Acolo însă, unde a mers în politică de capul lui și așa cam pe pe gustul muncitoresc, a și sferit-o. Era adecă pofțit de „tovarășii” din Rusia, să încheie cu ei un contract de legături economice. Rusul viclean a zis: vă lăsăm să veniți cu mărfurile fabricelor voastre, noi vă dăm materiile pământului nostru, dar — să ne ajutați să ajungem și la un împrumut mare pe piețele străine (pe care ei, Rușii, n'au credit).

Și Mac-Donald s'a învovt. Hai să ajute el pe „tovarășii” ruși.

Atunci însă s'au ridicat vechile partide politice și au zis: Cum adecă? Noi, cu statul nostru, cu averea noastră, să stăm chezeși pentru Ruși, ca să ajungă la împrumuturi? Asta una nu se poate!

Și de aci neînțelegerea.

Mac-Donald abia era de 10 luni la conducere și făcând un pas spre stânga, spre „tovarășii” ruși, — cele două partide vechi i au retras încrederea lor. Atunci acesta a pus alegeri nouă pe 2 Octombrie.

Și s'au făcut alegerile având la conducere tot pe Mac-Donald. Celelalte partide nici nu i-au cerut să plece dela guvern.

Și cum înțelese poporul englez că încotro începuse guvernul muncitoresc a și pleca urechea lui, — îndată chemă la conducere pe partidul conservator, scoțându-l foarte întărit din noile alegeri.

Au fost aleși 415 conservatori, 152 din partidul muncitoresc, 44 liberali și 4 fără partid.

Prin asta poporul englez e ca și cum ar fi strigat: Țin la oameții mei cei probați ca buni conducători de țară, și nu mă iau după cei ce vor să facă și la noi probe de bolșevism și de comunism, Trimitem și lucrători în sfatul țării, dar conducerea nu li-o putem încredința, dacă dau semne de aplecare spre primejdia bolșevismului rusesc.

E glasul unui popor copt și înțelegător al trebuințelor sale de viață.

Dentist Dr. S. Seidner dă consultații în ORĂȘTIE Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, deasupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără dureri. — Regulare de dinți. Punere de denturi. (162) 2-11

Se capătă:

Lemne de construcție de brad, lațuri, scânduri, țiment, trestie etc.

Petri de moară franțuzești, tari, pregătite din bucăți, de cea mai bună calitate, pentru mori cu aburi, pe garanță, apoi petri pentru mori de apă, dintr'o bucată.

Țiglă mare și mică de calitate cea mai bună, clasa I și clasa II, liferez cu vagoanele momentan la ori care gară și o vând sub prețul fabricii,

Țiglă mare de țiment din fabrica mea din Orăștie.

VIN BUN din via proprie.

Plătirile se pot face și în rate mai îndelungate.

Depozit de cherestea TEODOR VULPE

fabrică de țiglă și petri de moară ORĂȘTIE (jud. Hunedoara).

(155) TELEPHON: Nr. 30 Depozit. Nr. 29 locuința. 4-5

Anunț de vânzare.

În comuna frântoasă Șugag, cu 3000 locuitori stabili și 3-4 mii locuitori la pădurile statului, să vinde ori se esarândeză:

1. O casă cu etaj, cu 10 încăperi mari, situată în piața comunei și foarte acomodată pentru prăvălie sau hotel. Curtea împrejmuită cu zid. Coteș pentru 6 porci, șură și grajd pentru 6 vite. Toate din piatră și cărămidă acoperite cu țiglă, edificate în 1908.

2. Un edificiu de 14 metri lung 6 m. lat ca joagăr (fîrez) cu gatar.

3. Lângă joagăr 60 metri cubici lemn de gorun și 500 metri cubici lemn de brad pentru scânduri și construcție. Din pădurile statului și comunale și private să pot cumpăra anual 10-20 mii cubici metri de lemn pentru construcții.

4. În legătură cu joagărul, alt edificiu de 14 m. lung și 6 m. lat, cu o mașină nouă de scărmanat lână. Lângă mașină se pot pune și purta cu roata de apă a mașinei și 2 petri de moară. Negoj f. rentabil aici cu bucate. La an, se trec în Șugag peste 100 de vagoane porumb.

Podul edificiului e acume construit ca să se poată asăza în el, o mașină de tors lână. S'ar torce anual din Șugag și satele din jur cel puțin 100.000 de kilograme cu 20 lei kilogramul. Azi plătim 30 lei de kilogram. Tot în acest edificiu ar mai încăpea și 2-4 războaie pentru strae, etc. Lângă acest edificiu mai e loc pentru o pluă de haine.

5. Patru grădini cu pomi, în mărime de 4 jugăre. Potrivite și pentru vetre de case.

6. Fânaj și pături 25 jugăre, cu grajd nou pentru 14 vite.

În caz de cumpărare, jumătatea prețului stabilit se poate plăti în rate, în termen de 4-5 ani.

G. Perian, preot (170) 2-3 Șugag, p. Sebeșul-săsesc.

Baie de Aburi și de Vană în Orăștie 3-4

Baie de Vană în fiecare Joi, Vineri și Sâmbătă, toată ziua, iar Duminica înainte de amiază.

Baie de Aburi pentru Domni, în fiecare Sâmbătă după amiază.

50.000 vișă americană pentru altost se află de vânzare la:

(165) 2-3 Petru Brețean Bobâlna, p. Orăștie, j. Hunedoara

O trăsură de 2 cai,

cu leuci. Ioltele tăiate pentru urcare, cu 2 șezuturi, în stare bună, e de vânzare cu preț ieftin. A se vedea în Orăștie, la Tapeșierul din fața școlii române. (179) 1-1

Vier alb de 7 luni (rasă bună), se află de vânzare la

Ioan Codea I. Simion (172) 1-2 Șibot (j. Hunedoara).

Casă de vânzare

în Orăștie, Drumul țării Nr. 16. — Are grădină frumoasă. Vând și 2 jugăre arător. Informații la Albert L. Witzky, Orăștie, Strada George Barițiu, Nr. 1. (177) 1-2

Lemn de frasin de ogradă se află de vânzare, 12 metri cubi, la biserica română ortodoxă din Ghelar (postea Hunedoara). (176) 1-1

De vânzare 2 jugăre pământarator pe hotarul com. Spîni, jud. Hunedoara.

Doritorii de a cumpăra să se prezinte la subsemnatul:

Socaciu Nerva Ciocara-de-jos (p. Vișul-de-jos) (178) 1-2 (jud. Alba-de-jos)

Primăria comunei Bouțarul-de-sus. Nr. 849-1924.

Publicațiune.

Comuna Bouțarul-de-sus va da în întreprindere prin licitație publică, împreună cu oferte închise, construirea a 8 buc. poduri comunale, lucrări de reconstrucție de drum și asigurări de mal.

Licitatia va avea loc la casa comunală din Bouțarul-de-sus în ziua de 15 Noembrie 1924 ora 10 a. m.

Ofertele închise se pot în-

nainta la notariatul din Bucova până la 14 Nov a. c., ora 16.

Lucrările se pot executa numai sub conducerea și supravegherea delegatului serviciului de poduri și șosele.

Condițiunile de licitație, planurile și devizele, se pot vedea zilnic la notariatul din Bucova în orele oficiale.

Bouțarul de sus, 26 Oct. 1924.

Primăria comunală: Ioan Roșca, Ioan Jercău, not. (173) 1-1 primar.

CONSILIUL ORAȘULUI ORĂȘTIE

Nr. 2426-1924 adm

CONCURS

Uzina electrică a orașului Orăștie, caută pentru imediată intrare, un conducător calificat (absolvent al unei școli medii sau superioare electrotehnice din țară sau străinătate).

Salar 48.000 Lei, locuință în natură, 8 stânjini lemne de foc și luminatul electric gratuit.

Oferte se vor adresa până la 30 Noembrie la primăria orașului Orăștie, județul Hunedoara, care servește cu lămuririle necesare. — Prezentarea personală dorită.

Orăștie, la 30 Oct 1924.

(174) 1-1 HERLEA, primar.

CONSILIUL ORAȘULUI ORĂȘTIE

Nr. 2189-1924 adm.

Publicațiune.

Consiliul orașului Orăștie face publicamentă cunoscut esarandarea — în baza legii asupra contabilității publice, în ziua de 2 (doi) Decembrie 1924 a. m., orele 9 la primăria orașului (administrația economică) prin licitațiune publică minuendă, cu oferte numai scrise, — a serviciilor de încasat vama orășanească (vama de târg, import, taxa vitelor mânate la târg vama de pavaj și vama de lemne) din punctele:

1. Str. Vasile Alexandri.
2. Str. Căstăului.
3. Str. Hereș.
4. Str. Maieri-de-sus.
5. Str. Avram Iancu.
6. Str. Rămosului.
7. Calea M-hai Viteazul.
8. Str. Căstăului, vama lemnurilor, de pe întreg teritoriul orașului, cari să vor esaranda separat pe puncte.

Doritorii de a lua parte la licitațiune sunt deobligați a depune și vadiul prescriș și a declara în oferte toate cele cuprinse în condițiunile de licitațiune, cari se pot privi la consilierul financiar-economic al orașului Orăștie în orele oficiale.

Orăștie, la 28 Oct. 1924.

(175) 1-2 HERLEA, primar.